

Lagen om Svenska kyrkan

Inför Svenska kyrkans skiljande från staten år 2000 tillkom en lag som gav henne en särställning gentemot andra trossamfund (Lag om Svenska kyrkan 1998:1591). Den tydliggör att hon inte är fri i samma utsträckning som andra samfund och att den skilsmässa mellan kyrka och stat som trädde i kraft år 2000 bara blev partiell. Det finns inte något annat samfund, som har direktiv för vad det ska tro, på vilket sätt det ska tro eller i vilken omfattning det ska bedriva sin verksamhet, likt vad Svenska kyrkan har.

I lagen om Svenska kyrkan stadgas att hon skall vara ett evangeliskt-lutherskt trossamfund som framträder som församlingar och stift, en öppen folkkyrka, som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet och att hon skall organiseras i stift och församlingar. Hennes verksamhet skall bestå i gudstjänst, diakoni, undervisning och mission.

Det är alltså fastställt i svensk lag vad Svenska kyrkan skall tro, hur hon skall tro, hennes verksamhets omfattning och hur hennes beslut skall fattas. Härtill kommer att hon har anförtrotts vigselrätt på statens villkor och ansvaret för begravningsverksamheten i hela riket (utom i Tranås och Stockholm). Allt detta knyter henne hårt fast vid statens maktutövning.

Kanske någon vill hävda att Lagen om Svenska kyrkan i stort sett är en bra lag, som ger henne möjligheter och privilegier att göra det som är hennes uppgift. Men om man vill förstå vad religionsfrihet är kan det vara värt att tänka på, vad som skulle hända om någon försökte ställa samma krav och villkor på katolska och ortodoxa kyrkor eller de traditionella frikyrkorna.

Inte heller är det enkelt att fastställa vad det innebär att kyrkan är evangelisk-luthersk, en folkkyrka, demokratisk eller rikstäckande. En rundfrågning bland kyrkomötets medlemmar torde ge vitt skilda svar. Ändå är det, om lagen skall prövas, inte kyrkan själv som har tolkningsföreträde. Det är riksdagen, som har fattat besluten.

I Lagen om Svenska kyrkan stipuleras att hon ska vara organiserad med församlingar och stift med biskopar. Kyrkans ämbetsbärare ska samverka med den demokratiska organisationen. På den nationella nivån skall kyrkomötet vara kyrkans högsta beslutande organ, men kyrkomötet får inte besluta i enskilda frågor som församlingarna och stiftet har till uppgift att besluta i.

Denna lag är motsägelsefull, och Svenska kyrkans ledning har i samförstånd med staten gjort sitt bästa för att erodera den. Kyrkomötet, som är valt på ett politiskt sätt, domineras av socialdemokrater och centerpartister. Opolitiska grupper, de flesta mycket små, försöker göra sig hörda men löper samtidigt risken att i praktiken bli en gisslan, som legitimerar systemet.

Kyrkomötet ska inte besluta i frågor som stift och församlingar kan besluta om, men det är vad som sker. Biskopar och präster skall samverka med den demokratiska organisationen, heter det, men biskoparna har ingen rösträtt, och tanken har väckts, att präster inte ska kunna nomineras till kyrkomötet.

Församlingarnas kyrkoråd, som haft rätt att besluta över sina egna verksamheter, har ersatts av pastoratens kyrkoråd, och i de nya, ofta mycket stora, pastoraten tvingas kyrkoherden att prioritera organisationsfrågor och den psykosociala arbetsmiljön framför herdeuppdraget. Det var inte så det var tänkt, men det är så det har blivit.

Svenska kyrkan är ett trossamfund. Hon är en del av Kristi världsvida kyrka. Hennes primära struktur uppenbaras där människor firar gudstjänst och tror och bekänner att Jesus Kristus är Herre. Ingen organisation, hur bra eller dålig den än är, kan omvända

människor, utan det sker med helt andra medel. *Inte genom någon människas styrka eller kraft skall det ske, utan genom Guds Ande* (Sak.4:6). Likväl är organisationen viktig. Den kan bereda plats eller sätta upp hinder för människors väg till Kristus.

De ortodoxa kyrkorna, den katolska kyrkan och frikyrkorna har inget intresse av att Lagen om Svenska kyrkan behålls. Utifrån religionsfriheten, som alla värnar om, borde samma lagar gälla för alla samfund i riket, även om det för tjugo år sedan fanns historiska skäl för att Svenska kyrkan som enda samfund fick en särlagstiftning, en lagstiftning som å ena sidan kan uppfattas som ett privilegium, å andra sidan har visat sig att i praktiken vara påtagligt begränsande för hennes faktiska självständighet från staten.

Likaså är det i en alltmer sekulariserad värld inte längre självklart att vigselrätt och begravningsväsende ska vara knutna till trossamfunden. Sådant är borgliga angelägenheter. Att samfunden sedan vill välsigna de som ingått äktenskap eller anordna begravningsgudstjänster är upp till samfunden själva att avgöra.

1996 stadgades att dopet skulle vara medlemsgrund för tillhörighet till Svenska kyrkan. Beslutet föregicks av en intensiv debatt, och många ansåg att det skulle vara ett grundskott mot den öppna folkkyrkan. I dag torde ingen vilja återgå till den gamla konturlösa lagen om kyrkotillhörighet.

På samma sätt förhåller det sig med Lagen om Svenska kyrkan. Om hon löses från de sista banden och får samma villkor och frihet som andra samfund, kommer få att önska sig tillbaka till de nuvarande ojämlika förhållandena.

Men ändå, lagen är en sak, det politiska system som bygger på den är en annan. Om man avskaffar lagen, vad händer då med systemet? Finns det några skäl för att behålla de politiska partiernas inflytande? Varför ska demokratiska val i kyrkan vara en kopia av riksdags-, landstings- och kommunalval? Och vad kommer de politiker, som nu har sin makt och sitt inflytande genom det rådande systemet, att säga om deras nuvarande plattform tas ifrån dem?

Kanske fruktar ändå många att detta skall vara sista spiken i kistan för den svenska folkkyrkan. Men vilar verkligen en folkkyrka på statliga direktiv och lagar? Är det inte det folk som befolkar kyrkan som avgör det?

De förändringar som måste ske gör inte att kyrkan tjänar något i materiella eller ekonomiska avseenden. Nederlag och förluster kommer oavsett vilka metoder man tillgriper. Sekulariseringstrenden är stark i hela Europa och är inget specifikt svenskt problem. Det kan hända, när förändringarna kommer, att det inte blir Svenska kyrkans ledning som står för dem utan starka politiska krafter. Då är risken stor att det blir med Svenska kyrkan som med huset som byggdes på lösan sand.

Men den situationen kan också leda till en nytändning och insikt om behovet av ansvar och engagemang. När inte staten och politiken håller kyrkan under armarna eller binder henne med paragrafernas kedjor, då lämnas uppdraget över till henne själv.